

Sekularisering: när staten håller sig neutral i tron

Berättelse

Vad sekulär betyder

Sverige beskrivs ofta som ett av världens mest sekulariserade länder. Men vad betyder egentligen ordet sekulär? Det betyder att staten är neutral i frågor om religion. Staten väljer ingen tro åt sina invånare och bestämmer inte vad någon ska tro på. I stället får varje människa avgöra det själv.

Här är det extra viktigt att vara noga. Sekulär betyder inte att samhället eller människorna saknar religion. I Sverige tror många människor på Gud, och de tillhör många olika religioner. Andra tror inte på någon religion alls. Det sekulära handlar om statens roll, inte om vad enskilda människor känner i sina hjärtan. Att ett land är sekulärt säger alltså något om hur staten fungerar, inte om hur mycket tro som finns i samhället.

När kyrkan och staten skildes åt

Förr i tiden hörde Svenska kyrkan och staten mycket tätt ihop. Kyrkan var en del av det offentliga Sverige. Den 1 januari år 2000 skildes de formellt åt. Då blev Svenska kyrkan ett trossamfund bland andra, ungefär som en stor förening med en egen tro. Inför förändringen hade grundlagen ändrats redan 1998.

Det är dock viktigt att inte överdriva. Separationen var inte helt total. Svenska kyrkan nämns fortfarande särskilt i grundlagen och har vissa egna regler jämfört med andra samfund. Man kan alltså säga att kyrkan och staten skildes åt, men att vissa band finns kvar.

Religionsfriheten i grundlagen

En grundsten i det svenska samhället är religionsfriheten. Den är skyddad i grundlagen, närmare bestämt i regeringsformen. Religionsfriheten räknas som en mycket stark rättighet – i princip en absolut rättighet, som är svår att begränsa. Den betyder att du får tro på vad du vill, byta tro eller välja att inte tro på någon religion alls. Ingen får tvinga dig.

Den här friheten har också stöd utanför Sverige. Europakonventionen om mänskliga rättigheter är svensk lag sedan 1995, och den skyddar bland annat just rätten till tro och tanke. Redan tidigare hade Sverige tagit steg i den riktningen. Religionsfrihetslagen från 1951 gjorde det till exempel möjligt att gå ur Svenska kyrkan utan att samtidigt behöva gå med i ett annat samfund.

Staten stöder många olika samfund

Att staten är neutral betyder inte att religion göms undan. Tvärtom ger staten ekonomiskt stöd till många olika trossamfund. Stödet går till bland annat frikyrkor, islamiska samfund, lutherska kyrkor, ortodoxa och österländska kyrkor samt katolska och judiska samfund. Tanken är att olika trosriktningar ska kunna behandlas mer lika än förr, när Svenska kyrkan hade en särskild ställning. På så sätt visar staten att den ser många religioner i samhället, utan att välja någon av dem åt invånarna.

Medlem är inte samma sak som troende

Hur många tillhör då Svenska kyrkan i dag? I början av 2025 hade kyrkan omkring 5,4 miljoner medlemmar, alltså drygt hälften av befolkningen. Det är ungefärliga siffror, och de ändras varje år. Antalet minskar långsamt, och enligt kyrkans egen prognos kan andelen sjunka under hälften omkring 2026.

Samtidigt är det vanligt att vara medlem i Svenska kyrkan utan att vara aktivt troende. Många är medlemmar av tradition, kanske sedan barndomen, utan att gå på gudstjänst särskilt ofta. Medlemskap och tro är helt enkelt inte samma sak. Hur mycket människor verkligen tror är dessutom svårt att mäta exakt, så här bör man vara försiktig med säkra siffror.

I internationella värderingsstudier, som World Values Survey, placerar sig Sverige högt när det gäller sekulära och individuella värderingar. Just därför beskrivs landet ofta som mycket sekulariserat. Men man bör säga "beskrivs ofta som" snarare än att slå fast det som ett säkert faktum, eftersom även andra länder rankas högt på liknande mätningar.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
sekulariserad	där staten och samhället hålls neutrala i religionsfrågor
neutral	som inte tar någons sida
invånare	en person som bor i ett land eller på en plats
enskild	en ensam person; en för sig
offentlig	som hör till staten och det gemensamma i samhället
formellt	enligt lagen och de officiella reglerna
trossamfund	en grupp människor med samma tro
regeringsformen	en av Sveriges grundlagar; beskriver hur landet styrs
absolut rättighet	en rättighet som är mycket stark och svår att begränsa
begränsa	göra något mindre eller sätta gränser för det
prognos	en beräkning av hur något troligen blir i framtiden
värdering	vad en person eller ett samhälle tycker är rätt och viktigt
överdriva	göra något större eller starkare än det egentligen är

Läsförståelsefrågor

1. Vad betyder det att Sverige är sekulariserat, enligt texten?
 1. Att religion är förbjuden i landet.
 2. Att staten är neutral i religionsfrågor och inte väljer någon tro åt invånarna.
 3. Att alla invånare tillhör samma kyrka.
2. Varför är texten så noga med att förklara att sekulär inte betyder utan religion?
 1. För att visa att ingen i Sverige tror på något.
 2. För att många i Sverige tror och tillhör olika religioner – det sekulära gäller statens roll, inte människorna.
 3. För att alla måste byta religion varje år.
3. Vad hände den 1 januari år 2000?
 1. Svenska kyrkan blev förbjuden i Sverige.
 2. Svenska kyrkan skildes formellt från staten och blev ett trossamfund bland andra.
 3. Alla invånare gick med i Svenska kyrkan.
4. Vad menar texten med att separationen mellan kyrka och stat “inte var helt total”?
 1. Att ingenting alls ändrades år 2000.
 2. Att Svenska kyrkan fortfarande nämns särskilt i grundlagen och har vissa egna regler.
 3. Att kyrkan tog över staten.
5. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Religionsfriheten är skyddad i grundlagen.
 2. Sverige är helt säkert det mest sekulariserade landet i världen.
 3. Staten ger ekonomiskt stöd till flera olika trossamfund.
6. Stämmer påståendena med texten? Svara **ja**, **nej** eller **det står inte i texten**.
 1. Redan 1951 kunde man gå ur Svenska kyrkan utan att gå med i ett annat samfund.
 2. Alla medlemmar i Svenska kyrkan går på gudstjänst varje vecka.
 3. Antalet medlemmar i Svenska kyrkan minskar långsamt.
7. Förklara med egna ord skillnaden mellan att ett land är sekulärt och att människorna i landet saknar tro.
8. Texten använder uttryck som “beskrivs ofta som” och “enligt kyrkans egen prognos”. Vad vill texten visa med sådana ord, och varför är det klokt att skriva så?
9. Varför kan man säga att staten är neutral i tron men ändå inte stänger ute religion? Svara med stöd i texten.

10. Texten säger att det är vanligt att vara medlem i Svenska kyrkan utan att vara aktivt troende. Vad tror du att det kan bero på?
11. Religionsfriheten kallas en mycket stark, i princip absolut rättighet. Varför kan en sådan rättighet vara viktig för människor i ett samhälle, tror du?
12. Förklara skillnaden mellan att vara medlem i ett trossamfund och att verkligen tro, så som texten beskriver det.

Diskussionsfrågor

- Hur ser förhållandet mellan staten och religion ut i landet där du kommer ifrån? Är de skilda åt eller hör de ihop, och hur märks det i vardagen?
- Texten säger att religionsfrihet är en mycket stark rättighet i Sverige. Vad mer kan vara viktigt för att människor med olika tro ska kunna leva tillsammans i ett samhälle?
- Sverige beskrivs ofta som mycket sekulariserat, men texten är ändå försiktig med ordet "ofta". Varför tror du att det är klokt att vara försiktig med sådana påståenden, och hur kan man tänka källkritiskt kring dem?
- Texten säger att medlemskap och tro inte är samma sak. Varför tror du att många väljer att vara medlemmar i en kyrka även om de inte är aktivt troende?
- **Skriv (6–8 meningar):** Skriv en kort text om vad religionsfrihet betyder för dig. Förklara vad det innebär att själv få välja sin tro, och varför du tror att det kan vara viktigt i ett samhälle med många olika människor.